

החלטה	20/04/2020
תיק	48165-01-20
שם	שמואל ברלינר
זו גרסה ניתנת לפרסום של הפסק שניתן ביום 19.4.20.	

בית המשפט המחוזי חיפה

ע"ו 48165-01-20 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני
ע"ו 41932-01-20 נפגע העבירה נ' פלוני

בפני: השופט ש' ברלינר

המערער (בע"ו 41932-01-20): נפגע העבירה

נגד

המשיבים:

1. החולה
2. היועץ המשפטי לממשלה
3. המרכז לבריאות הנפש שער מנשה

המערער (בע"ו 48165-01-20):

היועץ המשפטי לממשלה

נגד

החולה

המשיב:

בשם נפגע הבירה: עו"ד אסל
בשם המשיב החולה: עו"ד גולן
בשם היועץ המשפטי לממשלה: עו"ד סולימאן

הערה: פסק דין זה ניתן לפרסום

פסק דין

1. היועץ המשפטי לממשלה, ונפגע מעשה העבירה שביצע המשיב ביום 9.10.09, מערערים על החלטת הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת (אילן שיף, שופט בית המשפט המחוזי בדימוס - יו"ר, איתן סלע, קרימינולוג קליני, ד"ר חגי אורן, פסיכיאטר - חברים), מיום 14.1.20, בדיון מס' 33 בעניינו של המשיב, על פי סמכותה שבסעיף 28 לחוק טיפול בחולי נפש, תשנ"א-1991 (להלן - החוק), לפיה אישרה הוועדה למשיב, לצאת מבית החולים שער מנשה, לחופשות מוגבלות בליווי, בזמן במקום, ובמטרה:

- א. שלוש פעמים בחודש חופשה בת שלוש שעות, בליווי מר אלי בן נאים, ובהתאם לשיקול דעת המנהל, במסגרת מתנ"ס בעיר ... בפרויקט 'עמיתים'.
- ב. חופשה בת 4 שעות, פעם בחודש, בליווי מר אלי בן נאים ובשיקול דעת המנהל, לאותה מטרה, וכן לצורך סידורים שונים בעיר (3 שעות במתנ"ס, ושעה בסידורים).

בית המשפט המחוזי חיפה

ע"ו 20-01-48165 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני

ע"ו 20-01-41932 נפגע העבירה נ' פלוני

2. אין זו הפעם הראשונה שבה דן בית משפט זה בערעור על החלטות הוועדה, כפי שניתנו מעת לעת, בעניינו של המשיב, במהלך התקופה בה מאושפז המשיב בכפיה בבית החולים, מכוחו של צו האשפוז שהוציא כלפיו בית המשפט המחוזי מרכז ביום 3.3.10, (תפ"ח 10-09-16779), על פי ס' 15(ב) של החוק, בו יוחסו למשיב עבירות של רצח וניסיון לרצח, הכל בגין האירועים החמורים ביותר, כמתואר בכתב האישום באותו תיק, שאירעו ביום 9.10.09, כאשר המשיב ביצע את מעשה הרצח של אמו המנוחה ז"ל, בדקירתה 66 פעמים בסכין ובהמשך נסע לביתו של אחיו נפגע העבירה, ניסה לרוצחו ופצע אותו קשות, ואיים להרוג את אשתו של נפגע העבירה ואת בתו התינוקת. החפץ לעיין בדברים שנרשמו בדיונים האמורים מופנה לתיקי ע"ו אלה: 10-09-6678, 13-04-658, 16-02-59595, 16-10-17604, 17-03-54687, 18-10-29549, 19-06-17640 + 19-06-28955.

3. בנוסף לדיונים בעבר שבהם שקלתי את עניינו של המשיב, אפנה למקרים נוספים בהם פירטתי את הלך מחשבתי באשר לנושא שבפנינו: מצבו של חולה שעניינו מובא לדיון בפני וועדה פסיכיאטרית מיוחדת, אם בקשר ליציאה לחופשות, ואם בהקשר לשחרורו של החולה לטיפול מרפאתי, וראוי לעיין בכתוב בהם, לצורך הבנת החלטתי בערעורים הנוכחיים: ע"ו 18-10-29459 הנ"ל מיום 10.2.19, ע"ו 19-02-35577 מיום 19.2.19, ע"ו 19-03-41901 מיום 14.4.19, ע"ו 20-01-21852 מיום 13.2.20, ע"ו 20-01-46238 מיום 26.2.20.

4. עניינו של המשיב נסקר לאחרונה בהרחבה בפסק הדין מיום 30.7.19 בע"ו 19-06-17640 הנ"ל, בו נבחנה החלטתה של הוועדה מיום 4.6.19, לפיה אישרה הוועדה למשיב לצאת לחופשות, אחת לחודש, למשך 6 שעות, בליווי. ערעוריהם של נפגע העבירה ושל היועץ המשפטי לממשלה על החלטה זאת נדחו, וכך סוכמו הדברים בעמ' 8 ובעמ' 9 של פסק הדין בע"ו 19-06-17640 הנ"ל:

"לשם יציאה לחופשה על המשיב לעמוד בתנאי הסף בדבר יציבות והטבה ממושכים במצבו הנפשי שעל יסודם תסיק הוועדה כי הושגה רמת וודאות גבוהה שלא תארע תקלה, בעת הימצא המשיב בחופשה, בהתחשב בתנאיה. הדגש מושם על הצורך לשמור על שלום הציבור, או מי מבין הציבור. משעמד החולה בתנאי הסף האמור, שוקלת הוועדה, את כלל נתוני המקרה, לרבות את השיקולים ככתוב בס' 28(ב2) של החוק, וככל שאלה מטילים את הכף לטובת החולה, תוענק לו החופשה. מבין שיקולים אלה, יש למנות את סיכויי שיקומו של החולה – ושיקול זה הוא בהחלט לטובת הענקת החופשה למשיב. נסיבות העבירה שבשלה ניתן צו האשפוז – נסיבות אלה פועלות לחובתו. עברו הפלילי של החולה – אין למשיב עבר פלילי. משך הזמן שחלף מאז תחילת האשפוז – במקרה דנן 9 שנים וחצי, פרק זמן ארוך, הן כשלעצמו ואף ביחס לתקופתו המרבית של הצו.

בית המשפט המחוזי חיפה

ע"ו 20-01-48165 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני

ע"ו 20-01-41932 נפגע העבירה נ' פלוני

אני מבין בהחלט לליבו של המערער מס' 1, וער לחששותיו. אמצעי הזהירות הננקטים במקרה דנן הם קפדניים, לרבות איסור לשהות באזור מגורי המערער, ועדכון שוטף של המשטרה על מהלך הדברים בחופשה, וכן של המערער ובא כוחו. המלווה הוא איש משטרה, ואין אדם אמין ומתאים יותר ממנו למשימת הליווי וההשגחה. בנסיבות אלה סבירה בעיני החלטת הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת, אשר אפשרה למשיב לצאת לחופשות מחזוריות אחת לחודש, בליווי, למשך 6 שעות, ומהלך הדברים והקורה עם המשיב מאז שניתנה החלטה ביום 4.6.19, יש בו כדי לתמוך ולבסס עוד יותר את המסקנה אליה היא הגיעה.

על יסוד כל האמור, הערעורים נדחים, והחלטת הוועדה הפסיכיאטרית המיוחדת מיום 4.6.19 נשארת בעינה."

5. הוועדה הפסיכיאטרית, גם זו המיוחדת שבראשותה עומד שופט, אינה בית משפט. היא מוסד מעין שיפוטי-רפואי, אשר מהווה חלק ממערך הפיקוח והטיפול הכפויים בחולי הנפש. היא בוחנת את מצבו של החולה, לפחות אחת לחצי שנה, והחלטותיה תקופתיות. החלטת הוועדה יפה לתקופתה, אך היא אינה פעולה מבודדת, אלא נשענת על העבר, ומשליכה על העתיד. אולם, היא אינה פסק דין. לא חלים עליה הכללים החלים על בית המשפט, מן ההיבט של פלוגתא פסוקה ומעשה בית דין. היא יכולה להסתכל ולבחון את החלטותיה הקודמות, לעיין בדברים מחדש, ובמקרה המתאים לומר כי שגתה בהערכת הדברים או במסקנה, או כי נתון מסוים לא עמד בפניה, או שבטעות לא לקחה אותו בחשבון, וכי כעת, במבט מקיף ובוחן יותר, או לאור נתונים חדשים המשליכים בבירור על העבר, היא מתייחסת לדברים אחרת. למשל, להערכת מסוכנות שנרשמה באחד מדוחותיה הקודמים.

כאשר דן בית המשפט בערעור על החלטה של הוועדה, החלטתו היא פסק דין. משלא הוגש על ההחלטה ערעור והמועד לכך חלף, ההחלטה באה בגדרו של פסק דין חלוט. יחד עם זה, נוכח האמור לעיל באשר לטיבה של החלטת הוועדה, אני מתקשה לייחס לפסיקה בערעור קודם על וועדה פסיכיאטרית, את אותה רמה נוקשה וסופיות, הנלווית לפסיקה של בית המשפט בסכסוכים רגילים. כשם שהוועדה היא גם חלק ממוסדות הטיפול בחולה, כך גם בית המשפט של ערעור על החלטות הוועדה, רואה את עצמו, כך אנוכי, כמי שפוסק משפטית, אך גם כגורם השם לנגד עיניו את צורכי הטיפול בחולה, בזוכרי כי מדובר במטריה משפטית – אנושית רגישה ומיוחדת. כל זאת, תוך שימת הדגש, מן הצד השני, על שמירת שלומו של הציבור, או מי מבין הציבור, מפני המסוכנות שבחולה.

על כן, ניסיתי לבחון את מצב הדברים לגבי המשיב, גם כפי ששרר קודם למועד בו ניתן פסק הדין בע"ו 19-06-17640, תוך נכונות להגיע למסקנה שונה. ניסיתי, בדקתי, ולא מצאתי סיבה לעשות כן. היינו, שיש לקבוע כי עד לתאריך בדיקתה של הוועדה האחרונה קודם למתן ההחלטה הנוכחית, התקיימו לגבי המשיב התנאים הקבועים בחוק לשם הענקת החופשות, בתנאי השמירה והפיקוח, שנקבעו, הן באשר לתנאי הסף שבס' 28ג(ג) של החוק, הן באשר לשיקולים שבס' 28(ב2) של החוק.

בית המשפט המחוזי חיפה

ע"ו 20-01-48165 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני

ע"ו 20-01-41932 נפגע העבירה נ' פלוני

6. מכוח הנפסק בע"ו 19-06-17640 הנ"ל, עומדת אפוא בעינה, גם לצורך הדיון הנוכחי, המסקנה כי מתמלאים לגבי המשיב התנאים המאפשרים לו לצאת לחופשות מחזוריות בנות 6 שעות, בליווי, מוגבלות במקום, ככתוב בס' 28ג(ג) של החוק, ובס' 28(ב2) של החוק. מתכונת החופשות פרי החלטתה הנוכחית של הוועדה דומה בעיקרה לקבוע בהחלטתה הקודמת, ואין חשיבות רבה בעינה אם החופשות ניתנו תחילה מסיבות "הומניטריות". לפיכך, ניתן לקבוע כי בהעדר שיקולים ונתונים חדשים העשויים להצדיק כי יש להחמיר עם המשיב עד כדי שלילת יציאתו לחופשות או הטלת תנאים נוספים של פיקוח והשגחה עליהן, יש לדחות את הערעורים הנוכחיים. היינו, המשיב יוכל להמשיך לצאת לחופשות, רק אם הולך ונמשך ועומד בעינו אותו שינוי רצוף יסודי ובסיסי במצבו, ככתוב בס' 28ג(ג) של החוק, ורציפותו לא "נשברה", וכתוצאה מכך מתקיים גם כיום התנאי, שבשים לב לתנאי החופשה, נשללת ברמת וודאות גבוהה, כמקודם, מסוכנותו של המשיב לשלום הציבור, לאחיו, וכן לעצמו.

7. יש לבחון, אפוא, אם על פי מהלך הדברים באשפוז בתקופה שלאחר מועד ההחלטה הקודמת של הוועדה, אירעו דברים, עלו נתונים, המשנים את פני המצב הקודם שעל יסודו הוחלט ביום 19.6.4, להתיר למשיב לצאת לחופשות בליווי. בחינת הנתונים בתחום פרק זמן זה שחלף מאז 19.6.4, מראה כי ההטבה היציבה במצבו של המשיב עומדת בעינה, ואף התחזקו ועומדים בעינם הנימוקים שלפיהם יש להמשיך בחופשות, ואין לשלול אותן, כעת, מן המשיב. נזכיר, כי בכל עת יכול מנהל המחלקה לעכב את יציאת המשיב לחופשה, אם הוא נוכח לדעת, כי חלו אירועים או הובאו בפניו נתונים חדשים, המצדיקים זאת, ואין הוא זקוק, לשם כך, לאישורה של הוועדה. עוד נזכיר כי לאמצעי הפיקוח וההשגחה ככתוב בהחלטת הוועדה מתווספים אמצעים נוספים, ככתוב בהחלטותיה ובהחלטות בית המשפט, הקודמות.

8. בחינת הדברים, בהמשך מסעו של המשיב במסגרת האשפוז, מתבססת בעיקרה על החלטות הוועדה, כפי שניתנו בדיוניה לגבי המשיב, בתקופה שמאז 19.6.4 ואילך.

ביום 19.9.24 עמדה בפני הוועדה המלצת המנהל כי תינתן למשיב חופשה בליווי מוגבלת בזמן; המסוכנות שבמשיב הוערכה על ידי הוועדה כנמוכה, לעצמו ולאחרים; הוחלט על "המשך חופשות פעם בחודש, בנות 6 שעות ... על מנת לאפשר למטופל לבקר את אביו בחוליו ... כל החופשות ניתנו ... בהתאם לתנאים שנקבעו בפסק דינו של בית המשפט המחוזי (ע"ו 18-10-29549) ושאומוצו ע"י הוועדה בהחלטותיה הקודמות." עוד ציינה הוועדה כי "עד כה, חופשותיו של המטופל עלו יפה ואיננו רואים סיכון באישור בקשתו ההומנית של המטופל. ... מצבו של הנפשי של המטופל, נשמר, מאוזן, ויציב, וכי ב- 21.7. נבדק בוועדת סל שיקום בנוכחות הפסיכיאטר המחוזי ואושרה לו תעסוקה ב'קפה טוב' בבית החולים. המטופל החל בתעסוקה זו והוא מתפקד בצורה טובה מאוד."

בית המשפט המחוזי חיפה

ע"ו 20-01-48165 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני

ע"ו 20-01-41932 נפגע העבירה נ' פלוני

ביום 3.12.19 עמדה בפני הוועדה המלצת המנהל כי המשיב ימשיך לצאת לחופשות מוגבלות בזמן ובמקום. בבדיקה "לא נצפו ליקויים קשים בבוחן המציאות והשיפוט, כמו גם בתובנה, מכיר היטב את הטיפול שמקבל, שאינו משתנה לאורך השנים, ומביע את בקשותיו בצורה עניינית ועקבית. התרשמות הוועדה היא כי מאז עבר מבחן מסוכנות HCR, האחרון שעבר באוקי 2018, לא חל שינוי במסוכנותו, שכן לא חל שינוי דרמטי במצבו או בנסיבות המחייב הערכה נוספת. בבדיקתה הנוספת שנערכה השתמשו בכל הכלים המקובלים להערכת המסוכנות, כולל אלה שצוינו מטעם המומחים מטעם נפגע העבירה"; המסוכנות לעצמו ולאחרים הוערכה כנמוכה; הוחלט להתיר יציאה לחופשות בליווי בלבד "פעמיים בחודש, עד 6 שעות, בליווי (של מר אלי בן נאים), לפי שיקול דעת המנהל, ובהתאם למגבלות שנקבעו ע"י בית המשפט המחוזי ושאומוצו ע"י הוועדה בהחלטותיה הקודמות. החופשות יהיו למקום אשפוזו של האב". הוועדה נימקה והסבירה כי "המסוכנות הנשקפת מן המטופל היא נמוכה (מחלקות בית החולים נמנעות מלציין בכתבי ההפניה סיווג מסוכנות כ'נמוכה מאוד' ובעבר שמענו עמדות של מומחים, כי קשה מאוד עד בלתי אפשרי לסווג מסוכנות כ'נמוכה ביותר' או כ'בלתי קיימת', בפרט כשמדובר במטופל שרצח או שניסה לרצוח). המטופל יצא עד כה ל – 9 חופשות מוצלחות. בארבעת החודשים האחרונים, הוא מועסק בתוככי בית החולים, ב'קפה טוב'. בעיסוקו זה, שנתקבלו עליו חוות דעת חיוביות, הוא חשוף למגע עם סכינים, מה שמדבר בעד עצמו". עוד ציינה הוועדה כי "לא התעלמנו מחששותיו של אחי הנאשם [צ"ל – המטופל], המיוצג בכל דיוני הוועדה, אך נראה לנו כי מדובר בחששות סובייקטיביים בלבד. יצוין, "הוסיפה הוועדה, "כי תחילה הסכים בא-כח המטופל, {צ"ל – האח נפגע העבירה} במהלך הדיון דהיום, כי המטופל יצא לחופשות הומניטריות, כהגדרתו (לצורך ביקור האב), אך לאחר סיומו של הדיון ולאחר התייעצות שערך עם קרבן העבירה, שינה את עמדתו והתנגד לכל חופשה שהיא. ... נראה כי לאור האמור לעיל, יש מקום להגדיל את חופשותיו ההומניטריות של המטופל".

ביום 17.12.19 התכנסה הוועדה לדיון בעניינו של המשיב, שביקש לצאת מבית החולים לגילוי המצבה על קבר אביו, בתאריך 9.1.20. הוועדה קיימה דיון ארוך מפורט ומעמיק; ציינה כי "בנוסף להמלצה לאפשר למטופל לצאת לטקס גילוי המצבה, ממליצה מנהלת המחלקה הפסיכיאטרית [בה מאושפז המשיב] לאפשר למטופל גם חופשות לצורך תעסוקה שיקומית עד 3 שעות בליווי"; העריכה כי המסוכנות שבמשיב היא ברמה נמוכה, לעצמו ולאחרים; התייחסה לערעור התלוי ועומד בעניינו של המשיב, וסברה כי כל עוד לא נפסק בערעור, אין זה ראוי להיעתר לבקשת מנהלת המחלקה, וקבעה: "התרשמנו כי אכן חל שיפור במצבו של המטופל, לאורך זמן, וכי חופשותיו עד כה עלו יפה, ללא כל בעיות. מסוכנותו אכן הוערכה כנמוכה גם בבדיקתנו דהיום, התרשמנו אף מתגובתו המאופקת, לנוכח הדיון הסוער בעניינו. יחד עם זאת, בשל העובדה כי תקופת האבל עלולה להשפיע על מצבו הנפשי של דם, ראוי להמתין קמעא, עד לגיבוש מסקנה מוצקה בדבר מצבו הנפשי של אדם וכפועל יוצא מכך אודות רמת מסוכנותו. לאור האמור לעיל, ובהסכמת באי כוח הצדדים ואף בהסכמת בא-כח נפגע העבירה, אנו מאשרים למטופל חופשה בת 6 שעות, בליווי ובשיקול דעת המנהל, על מנת

בית המשפט המחוזי חיפה

ע"ו 20-01-48165 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני

ע"ו 20-01-41932 נפגע העבירה נ' פלוני

להשתתף בטקס גילוי המצבה של אביו. החופשה מאושרת בכפוף לכל התנאים שנקבעו בהחלטותינו הקודמות ובהחלטת בית המשפט המחוזי כמפורט בהחלטותינו הקודמות. דיון נוסף ייערך ב – 14.1. ואז נשקול הענקת חופשות נוספות."

9. כאן אנו מגיעים, לדו"ח האחרון של הוועדה מיום 14.1.20, 10 שנים ממועד מתן צו האשפוז, תקופה של טיפול רצוף במשיב, לתחנה הנוכחית במסע האשפוז הארוך שעל המשיב לעבור עד אשר יוברר, אם יוברר, זאת אין לדעת, בסיומו, כי תהליך אשפוזו, טיפולו, שיקומו, והחזרתו לחברה השיג את מטרתו, וניתן יהיה להשיבו לחיים בחברה, בלא לסכן מי מבין הציבור, ובמיוחד את אחיו, סיכון שאין להעמיד לפתחם.

10. על שולחנה של הוועדה הונחה הפניית מנהלת המחלקה השיקומית מיום 9.1.20. המנהלת הסבירה כי "מצבו הנפשי [של המשיב] נשמר מאוזן ויציב ... המשיך להשתתף בכלל פעילות המחלקה (ב)טיפולים הקבוצתיים השונים ללא כל התנהגות חריגה. ... יצא לחופשה במטרה להשתתף בטקס אזכרה 30 של אביו ז"ל. החופשה עלתה יפה, גילה התנהגות נאותה במהלך החופשה וחזר במצב נפשי יציב". כיום, הסבירה המנהלת, המשיב "נמצא בשלבי הפוגה של מחלתו, ללא סימנים פסיכוסטיים פעילים, ללא סימנים אפקטיביים מגוריים, ללא תכנים אובדניים ... ללא דיכאון מגוריי ... בוחן המציאות תקין". באשר למסוכנות, נכתב בהפניה: "מסוכנות עצמית: אין. אין כעת. מסוכנות לאחרים: נמוכה כעת. יעד אלימות אפשרי: לא קיים. שולל מחשבות, כוונות או דחפים כלפי הסובבים, כולל אחיו. מסוכנות בעבר: כן, לאחרים." עוד רשמה המנהלת כי המשיב "חסר מערכת תמיד", ובסיכום נרשמו הפרטים באשר לתכנית השיקום בה ישולב המשיב, תכנית "עמיתים" מחוץ לשטח בית החולים, אחת לשבוע אליה יצא המשיב בליווי של מר בן נאים. המנהלת רשמה: אנו ממליצים על מתן חופשה פעם בשבוע, כל שבוע, עד 3 שעות, בליווי מר אלי בן נעים, לעיר, ... להשתתף בתכנית "עמיתים".

11. ההפניה אל הוועדה היא מסמך בעל משקל רב, לצורך דיוניה של הוועדה. גם להמלצת המנהל יש לייחס משקל של ממש. אולם, הוועדה אינה חייבת ללכת בעקבות המלצת המנהל, וחייבת היא להגיע להערכה משל עצמה, אודות מצבו של החולה ומסוכנותו, על סמך בדיקתה וכל נתון רלוונטי נוסף, תוך היעזרות באנשי המקצוע העומדים לרשותה.

הדיון בפני הוועדה היה ארוך ויסודי. בבדיקה ענה המשיב עניינית לשאלות, "לא נצפתה פרודוקציה פסיכוסטית במהלך הבדיקה ואין עדות לקיום תסמיני דיכאון מזויר. מתאר את הליך השיקום ... אשר ממשיך להתקדם. ... נראה רגוע, אין סימנים של ניכרים של כעס או טינה כלפי אחיו, שאת יחסיו איתו מעוניין לשקם, ... לא נצפו אירועים חריגים כלשהם בתחומי המחלקה או מחוצה לה. בשיפוט, בבוחן המציאות והתבונה לא נצפו ליקויים מהותיים." הוועדה שקלה את טענת ב"כ

בית המשפט המחוזי חיפה

ע"ו 20-01-48165 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני
ע"ו 20-01-41932 נפגע העבירה נ' פלוני

המערער כי יש לערוך למשיב בדיקת HCR-20, וציינה: "הגענו למסקנה כי בנסיבות העניין, אין צורך [בבדיקה האמורה], לצורך הערכת מסוכנותו, שכן התרשמותנו מתיקו הרפואי, ומבדיקותינו, העלו כי אין נשקפת ממנו מסוכנות". את המסוכנות שבמשיב העריכה הוועדה ברמה נמוכה, לעצמו ולאחרים. הוועדה החליטה לאשר למשיב לצאת לחופשות כמפורט לעיל. היא נימקה והסבירה את החלטתה בהרחבה ככתוב בעמ' 11 ו-12 של הדו"ח מיום 14.1.20. בין היתר רשמה הוועדה כי "מצבו נפשי, יציב, מאוזן, ללא מסוכנות לעצמו וכלפי הזולת" כך היה המצב גם תקופה בעבר, בה הוא "היה במצב נפשי המאוזן והיציב (הנמשך משנת 2-018"; המשיב יצא ל-10 חופשות ו"כל החופשות מומשו בצורה טובה". הוועדה הייתה ערה לחששותיו של המערער נפגע העבירה, ורשמה: "לא מצאנו ביסוס ממשי לחששותיו" וכי "גם התנאים המיוחדים שבהם התנינו את מתן החופשות, מבטיחים, ככל שהדבר ניתן, את בטחונו של קרבן העבירה."

12. יש להתייחס גם למהלך הדברים ולמצבו של המשיב, מאז הגשת הערעור, ואילך. הדיון הראשון בערעור התקיים ביום 26.1.20. כמפורט בהחלטה מהתאריך האמור, עיינתי גם בהפניית המחלקה השיקומית מיום 9.1.20 לפיה הומלץ על מתן חופשה פעם בשבוע, כל פעם למשך 3 שעות, בליווי, בה יוכל המשיב לשהות בעיר ... ולהשתתף בתכנית "עמיתים", שהיא תוכנית טיפולית המתקיימת במתנ"ס שבגבעת אולגה. אישרתי למשיב לצאת לפגישות במסגרת עמיתים, קבעתי המשך דיון ביום 9.2.20, וביקשתי כי מנהלת המחלקה תגיש לי דיווח מעודכן באשר ליציאת המשיב לחופשות, ומהלכן. ביקשתי כי היא תנסה להסביר את חל במשיב להערכתה אותו שינוי הנזכר בס' 28ג(ג) של החוק, לכך לא ניתן על ידה מענה, אך במכתבה מיום 5.2.20 נרשם כי מצבו של המשיב מאוזן ויציב, חופשותיו עלו יפה ללא כל חריגה, הוא משתף פעולה באופן מלא בתוכנית הטיפול, ללא כל התנהלות חריגה.

בדיון מיום 9.2.20 הוברר כי מסיבות שאינן תלויות במשיב, הוא לא יצא לחופשות שאושרו, והדיון נדחה ליום 8.3.20, לקראתו, כתבה מנהלת המחלקה השיקומית במכתבה מיום 4.3.20, כי "המטופל מימש את שתי חופשותיו לפי התנאים שנקבעו. יצא בתאריך 16.2 ו 23.2 בליווי מר אלי בן נאים לעיר ... החופשות עלו יפה. מצבו הנפשי מאוזן ויציב ונבדקת אפשרות שילובו בתכנית עמיתים בעיר ..., לפעילות בחדר כושר וזאת לאחר שיאושרו חופשות עד 4 שעות בליווי אלי, פעם בשבוע."

בדיון מיום 8.3.20 חזר כל צד על עמדתו. בדיון הוברר כי המשיב המאושפז במחלקה השיקומית של בית החולים מיום 28.10.18 יצא לחופשות. כולן 14 במספר עברו ללא כל תקלה, ובעמ' 23 של הפרוטוקול נרשמו דברי המשיב שהסביר: "אני במחלקה השיקומית מתאריך 28/10/18. הסדר יום שלי הוא בסדר גמור, אני עובד 3 פעמים בשבוע, 4 שעות כל פעם בקפה טוב, בית קפה חברתי שנמצא במועדונית של שער מנשה, במתחם ביי"ח. אני יוצא לשם לבד ללא צורך בליווי, מסתובב בכל ביי"ח ללא ליווי כי המחלקה היא שיקומית פתוחה ואז אני חוזר למחלקה. עד היום יצאתי ל-14

בית המשפט המחוזי חיפה

ע"ו 20-01-48165 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני
ע"ו 20-01-41932 נפגע העבירה נ' פלוני

חופשות והחופשה האחרונה הייתה בתאריך 16/2/20 ו- 23/2/20. בחופשה הזו הייתי עם הליווי של מר בן נעים, נסענו ל...., מתנ"ס...., שם נפגשתי עם הרכזת שיקום או תעסוקה, דיברנו על מכון כושר חברתי, מכון כושר ב.... והעניין בטיפול שלה. נקבעה פגישה שלישית בתאריך 22/3/20. אני אמור להתחיל את החוג, כמו שהוועדה קבעה. אני מקבל זריקה פעם בחודש ולא נרשמות לי תרופות נוספות. באופן כללי אני מרגיש מצויין".

13. כל הנ"ל (ביחד עם ההחלטות והדיונים הקודמים בעניינו של המשיב), יש בו כדי להציב בפני הקורא את תמונת המצב הכוללת לגבי. לא תמונה רגעית או חולפת, אלא כזו המיוסדת על זמן ארך והשגחה רצופה. תמונה התואמת היטב ומתיישבת עם מהלך חיובי, רצוף, ומתמיד של שיפור במצבו הנפשי של המשיב, המלווה בהפחתת מסוכנותו.

14. אנסה לבדוק את מצב הדברים לגבי המשיב, על פי מבחנים אלה. א. המבחן המצומצם שפירטתי לעיל, לפיו אם אמצא כי בתקופה שמאז ההחלטה הקודמת לא חלו נתונים חדשים לשלילה מבחינת המשיב, יש לאשר את המשך יציאתו לחופשות. ב. אבדוק האם חלה בדיוני הוועדה תקלה, משגה חמור, או אם קופחו זכויות של מי מהצדדים, עד כי הדבר מצדיק את התערבות ערכאת הערעור. ג. אשאל את עצמי האם החלטת הוועדה ודיוניה עומדים בנדרש על פי עקרונות וכללים החלים עליה, מכוח הדין או לפי הפסיקה.

15. הואיל ופירטתי את הלך מחשבתי ואת הכללים שקבעתי בנושא שבעניינינו בפסיקות קודמות, לא אחזור על הדברים שוב, ואציין כללים שונים, בקיצור:

[א] האשפוז הכפוי הפלילי לא יתארך אל מעבר לתקופה המרבית, בעניינינו, 25 שנה ממועד הוצאת הצו או ממועד מוקדם יותר, ככל שקבע כן בית המשפט שהוציא את הצו. מגבלה זאת יש להחיל גם על המקרים בהם הוצא הצו, וכך כאן, בטרם כניסתו לתוקף של תיקון מס' 8 של החוק. לפיכך, אף אם בתום תקופה זאת, החולה שרצח עדיין הוא חרף הטיפול שכשל מסוכן מאוד, והחשש שירצח שוב עם שחרורו גבוה, יש לסיים בתום התקופה שנקצבה את האשפוז במסלול הפלילי שקובע החוק. בעניין זה אבקש לציין שלהבנתי יש משום הכבדה שלא במקומה בקביעה ובציון של התקופה המרבית של האשפוז בצו אשפוז המוצא על ידי בית המשפט, (העשויה לעודד יחס של סניזם כלפי החולה), שכן לא נראה בעיני כל קשר הגיוני בין דין העונש (היינו תקופת המאסר המרבית בפועל לפי דיני העונשין) לבין דין תקופת האשפוז הנדרשת במסלול אחד השומר כיאות על בטחון הציבור ושלומם לאורך כל תקופה נדרשת. בין היתר, לאור הקבוע כיום בס' 28(ב1) של החוק, כי החולה ישוחרר "אם מצאה הוועדה כי אין עוד הצדקה להמשך אשפוזו נוכח מצבו הנפשי ונוכח מידת המסוכנות הנשקפת ממנו, בשים לב למצבו הנפשי". אם כך, קנה מידה זה, בו המסוכנות מחמת המצב הנפשי, הוא זה שקובע, צריך לחול בשני הכיוונים: שחרור אף לפני חלוף תקופת הצו המרבית, מחד,

בית המשפט המחוזי חיפה

ע"ו 20-01-48165 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני

ע"ו 20-01-41932 נפגע העבירה נ' פלוני

והמשך אשפוז במסלול הפלילי כמתחייב בלית ברירה מן המסוכנות הגבוהה שנשארה במקרה ספציפי בעינה, אף שנים לאחר חלוף מועד תקופת המאסר המרבית הקבועה לעבירה שבגללה הוצא הצו. ר' בקשר לכך את הדיון בבית המשפט העליון בע"פ 6365/15 מדינת ישראל נ' רוני גולן, מיום 11.7.16, פרוטוקול הדיון מיום 17.11.15).

[ב] התקופה המרבית היא אך המרבית, ועל הוועדה לשחרר את החולה מן האשפוז, עוד קודם לכן, כאמור, "אם מצאה כי אין עוד הצדקה להמשך אשפוזו נוכח מצבו הנפשי ונוכח מידת המסוכנות הנשקפת ממנו, בשים לב למצבו הנפשי" (סי' 28(ב) של החוק).

[ג] בתקופת האשפוז הוועדה בודקת את עניינו של המשיב לפחות אחת לחצי שנה, והיא מוסמכת, בין היתר, להתיר לו לצאת לחופשות, וכן לקבוע את תנאיהן. דיונה של הוועדה והחלטותיה נסמכים במידה רבה על מומחיות חבריה ועל ניסיונם וניסיונו של יו"ר הוועדה, ואל לה לערכאת הערעור להתערב בהחלטות אלה, אם הן סבירות תואמות ומתיישבות עם תמונת המצב הכוללת המתגבשת לעיני הוועדה, על פי החומר שבפניה, שצריך כי יהיה מקיף, ומתייחס לכלל מצבו של החולה הספציפי הניצב בפניה. כך גם הערכותיה באשר למידת המסוכנות שבחולה, שאין לראותן כספקולציה גרידא, שעה שהן מתאשרות היטב על פי כלל הנתונים והאבחנות לגבי החולה, ומהלך הדברים לגביו.

[ד] דיונה של הוועדה באשר להענקת חופשות, ובכלל באשר לאשפוז הכפוי הפלילי, וכך גם האזרחי, צריך שיהא חף מכל שיקול של ענישה, נקמה, גמול או הרתעה. אולם, לגבי חולה שעניינו מובא בפני הוועדה המיוחדת, הדגש מושם על שמירת שלומו של הציבור, מפני המסוכנות שבחולה. לעניין זה, די שיש לקחת בחשבון מסוכנות ממשית לאדם מסוים מבין הציבור, כדי למנוע, במקרה המתאים, הענקת חופשה. (אם כי מסוכנות המיוחדת לאדם אחד קל יותר לנטר, בהשוואה למסוכנות לציבור בכלל).

[ה] השיקול המרכזי באשר להענקת חופשה נסב על המסוכנות שבחולה לציבור, מסוכנות שכבר באה לידי ביטוי, בפועל, בביצוע מעשה העבירה שבגינה הוצא הצו, ובעניינו, העבירה החמורה מכל – רצח. הערכת המסוכנות מושפעת מטיבו של הסיכון, מחומרתו, ממידותיו, וממידת הסבירות להתרחשותו, שעה שהחולה נמצא מחוץ למסגרת האשפוז, או בחופשה, בהתחשב בתנאיה. באשר לכך, הקמת הוועדה המיוחדת, איושה, והכלים הנוספים העומדים לרשותה, כל אלה מלמדים על הרצינות, הקפדנות והזהירות, שעל הוועדה לנקוט בה, וכך היא עשתה בדיונים לגבי המשיב.

בית המשפט המחוזי חיפה

ע"ו 20-01-48165 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני
ע"ו 20-01-41932 נפגע העבירה נ' פלוני

[ו] גם חולה הנפש שביצע מעשה רצח, נותר אדם, הראוי לכך שלא ייפגעו כבודו וחירותו, מעבר למידה הנדרשת, מכוח הגבלות המוטלות עליו לפי דין, ואין לפגוע בו שלא לצורך, בחריגה מאותה מידה. ר' רע"פ 2060/97 וילנצ'יק נ' הפסיכיאטר המחוזי, פ"ד נב(1), 697, 707.

[ז] פגיעה זו בחירותו של חולה הנפש תיחשב כמוצדקת, נחוצה, אף הכרחית, במיוחד לגבי מי שבהשפעת מחלתו ביצע מעשה רצח, שכן, תמיד קיים חשש מסוים כי מי שעשה כך בהשפעת מחלתו, אפשר שיחזור על כך, חס וחלילה פעם נוספת, בהיותו חופשי, מחוץ למסגרת קפדנית, משגיחה ומטפלת, בבית החולים. (נזכיר, כי החוק אינו מדבר על ריפוי המוחלט של חולה הנפש ממחלתו, אלא רק על טיפול בו, שמטרתו להביא את החולה למצב מאוזן, להפוגה יציבה, כך שהמסוכנות שבו, תפחת למידה נסבלת המאפשרת חופשות או אף שחרור).

[ח] על עניינו של חולה הנפש המתברר בפני וועדה מיוחדת, חלות כל אותן הוראות שעניינן וועדה רגילה, בתוספת אלו המיוחדות לגבי וועדה מיוחדת.

[ט] אין לחולה זכות קנויה לצאת לחופשה, אך ראוי להעניקה כשהדבר אפשרי ומוצדק, במיוחד שעה שהדבר עשוי לתרום ממשית לשיקומו של החולה, ולחזק את תהליך הטבת מצבו, וייצוב הרמיסיה של מחלתו. יציאה ממתחם בית החולים לצורך טיפול רפואי בבית חולים כללי או השתתפות בטיפולים ספציפיים במקום מוגדר, ורק לשם כך, לא תמיד יש לראותה כחופשה.

[י] בהענקת חופשות לחולה יש לילך באיטיות, בזהירות, ובמסלול של הקלות הניתנות לחולה שמצבו הולך ומשתפר בהתמדה, באשר לתנאי החופשה: תחילה, תקופת אשפוז בלא חופשות. אחר כך, חופשה חד פעמית בתנאי ליווי והשגחה, ובהגבלת אזור וזמן. לבסוף, חופשות לפי שיקול דעת המנהל, אשר הוא מוסמך תמיד, שלא להתיר לחולה לממש את זכותו לצאת לחופשה שקבעה הוועדה, אם באו לעולם תנאים חדשים, היוצרים מסוכנות מוגברת המצדיקה זאת.

[יא] בדיון בפני הוועדה המיוחדת, תנאי לחופשה הוא קיום תנאי הסף שבס' 28ג) של החוק. אין זה מן ההכרח כי הוועדה תקבע תחילה אם תנאי הסף מתקיים. היא יכולה גם להעריך תחילה את רמת המסוכנות שבחולה. אם הרמה גבוהה, מתייתר המשך הדיון. אם ההערכה בינונית, לרוב לא תאושר חופשה לחולה כזה. אם ההערכה היא רמה נמוכה, נדרש כי הערכה זו תהא מבוססת או מתאשרת על ידי אותו מצב דברים משופר לאורך זמן, המאשר ומבסס במידת וודאות גבוהה, את הערכת הוועדה, כנדרש על פי הכתוב בס' 28ג) של החוק, הכל

בית המשפט המחוזי חיפה

ע"ו 20-01-48165 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני

ע"ו 20-01-41932 נפגע העבירה נ' פלוני

בהתחשב בתנאי הפיקוח הנלווים לחופשה, ובמערכת התמך והטיפול בחולה, בעת הימצאו בחופשה או לאחר השחרור.

[י"ב] הוועדה חייבת להתחשב, להיות ערה, לעמדתו חששותיו ופחדיו של וחששותיו של נפגע העבירה, ועליה לשתף אותו בדיון הנערך בפניה, ולאפשר לו להתבטא, בהיקף הנדרש. אולם, חששות ופחדים אלה הם אך חלק מן התמונה הכוללת הניצבת בפני הוועדה, ואין בהם כדי להכתיב את כיוון החלטתה.

16. ובאשר לענייננו:

דיוני הוועדה היו יסודיים ומקיפים. זכויות הצדדים לא קופחו. מסקנת הוועדה תואמת את הוראות החוק ואת הכללים שפורטו לעיל ובפסיקה. אין הצדקה כי אתערב בהחלטתה. אכן, עבודת הוועדה היא עבודה רבת אחריות. כך גם נטל האחריות המונח על כתפי שלי, ולא רק עליהם אלא כבד הנטל אלא גם על הגורמים האחרים המטפלים בחולה: הרופאים הפסיכיאטריים, מנהלי המחלקות, מנהלי בית החולים, הפסיכיאטר המחוזי, וגורמי הטיפול בקהילה. למרבה הצער, אירעו בעבר מקרים, בהם מי שלא אושפז בטרם פורענות, קיפח חיי אדם. וניתן לשער כי לו אך טופל המשיב כיאות מבעוד מועד, היה הרצח הנוכחי, אולי, נמנע. ומי ששוחרר מאשפוז בטרם עת, ואף בעת, עשה לאחר מכן מעשה נורא. אולם, אין מנוס מבחינת מצב הדברים ביסודיות, ללכת בזהירות ובמתירות, לבחון את הדברים לאורך זמן ובמקצועיות, לכבד את כבודו וחירותו ושמירת שלומו של הציבור ומי מבין הציבור מחד, ואת כבודו וחירותו המוגבלים כל עוד לא הגיע המועד לשחרור, של החולה, מאידך. לא להתעמר בו, לא להענישו, לא לנקום בו את אותה נקמה או גמול שנכשל מלנקוט בו בגלל מחלתו, לא לחסום שלא לצורך את תקוותו כי יחזור בבוא הזמן לחיות בחברה, תחת מגבלות, או חופשי ככל האדם.

17. כיום, אנו מדברים בחולה שמעשהו מזעזע כל לב, ועקב כך נדרשת לגביו זהירות מרבית. הוועדה נקטה בזהירות זאת, קיימה דיונים מעמיקים, ואישרה את החופשות האמורות ואת תנאיהן. מועד השחרור, עוד רחוק, ולא בו אנו מדברים עתה, אלא ביציאה לחופשות קצרות, מוגבלות בזמן במקום ובליוי, תוך נקיטת אמצעים מיוחדים נוספים, כפי פסיקה קודמת. ביציאה לחופשה יש סיכון מסוים, אך החברה נושאת בסיכון זה, ואין לומר כי אין לשאת בו, במקרה דנן, נוכח תמונת המצב המתוארת לעיל.

18. אסכם: לאחר 10 שנים של אשפוז וטיפול, לאורך זמן מספיק, המסוכנות הנשקפת לזולת עקב ההיתר שניתן לו לצאת לחופשות מוגבלות בזמן, במקום, בליוי, ואמצעי זהירות נוספים, מוערכת, לאחר בירור יסודי ומעמיק, על ידי גוף אחראי, הוועדה המיוחדת, וכך גם על ידי בית משפט זה, כמסוכנות נמוכה בגדר נמוכה ביותר, שמא יקרה רע, למערער נפגע העבירה, או לציבור. מכלול

בית המשפט המחוזי חיפה

ע"ו 48165-01-20 היועץ המשפטי לממשלה נ' פלוני
ע"ו 41932-01-20 נפגע העבירה נ' פלוני

הנתונים שבפני תואמים למסקנת הוועדה, ויש לאשר את החלטתה, המנומקת בהרחבה בעמ' 11 ו- 12 של דו"ח הוועדה ואין הצדקה להתערב בה.

19. לאור כל האמור לעיל, הערעורים נדחים. החלטת הוועדה נשארת בעינה.

ניתן היום, כ"ו ניסן תש"פ, 20 אפריל 2020, בהעדר הצדדים.

שמואל ברלינר, שופט עמית

הערה: ייתכנו תיקוני טעויות קולמוס והשמטות בפסק הדין.